

YTTRANDERegeringskansliet
Utbildningsdepartementet**Åre kommuns yttrande över utredning om minskad administration och om reglering av förskollärares och lärares tid benämnd SOU 2025:26****Övergripande synpunkter**

Remissen utgår främst från lärarnas behov och arbetsmiljö. Barn och elevers perspektiv samt vilka effekter det kommer få för barn och elever är inte tillräckligt synliga i utredningen.

Reglering av förskollärares och lärares tid för undervisning samt planering och uppföljning

Det känns riskfyllt att gå in och detaljstyra hur lärares arbetstid ska regleras. Hur en lärares arbetstid ska fördelas behöver alltid ses utifrån lokala förutsättningar och är en del av rektors inre organisation i dialog med berörda medarbetare. Förslaget skulle exempelvis kunna slå hårt mot små skolenheter/små verksamheter där lärare ibland har en större andel undervisning, men utan att lärare upplever det som ett arbetsmiljöproblem eller att det skapar ett problem för kvaliteten i undervisningen. Förslaget riskerar att bli en hårt slag för glesbygd med små enheter där flexibiliteten i tjänstefördelning är avgörande för att få verksamheten att fungera.

Att reglera lärares arbetstid går till viss del emot de diskussioner som förts där man lyfter möjligheter att öka lärares undervisningstid i kombination med läraravlastande tjänster som ett sätt att möta bristen på legitimerad personal. Om man väljer att reglera lärares arbetstid minskar möjligheten till lokala lösningar. Risken är därmed att förslaget leder till att mer undervisning behöver bedrivas av obehörig personal.

Fördelen med en reglering av arbetstiden skulle kunna vara att det säkerställer (garanterar) att pedagog får "tillräcklig" tid utanför barn- och elevgrupp vilket är positivt både för medarbetares arbetsmiljö och för undervisningens kvalitet. En reglering av hur mycket undervisningstid en lärare ska ha kan också skapa en ökad tydlighet vid exempelvis tjänsteplanering och budgetarbete.

Dilemmat med att detaljstyra en lärares arbetstid är att det kan vara svårt att dra gränser mellan de olika arbetsuppgifterna. Vad är undervisningstid, vad är planeringstid och vad är övrig tid? Läraruppdraget ser annorlunda ut idag än vad det har gjort tidigare och undervisning kan se ut och genomföras på många olika sätt. Professionen pekar på en ökad vikt av samverkan och samarbete mellan lärare samt andra funktioner i förskola/skola. Att reglera en lärares undervisningstid samt planeringstid riskerar att skapa en förskola/skola där pedagog planerar och undervisar "på egen kammare" där verksamheten i stället ser ett ökat behov av att samverka och planera tillsammans.

Att införa ett intervall (som förslaget ser ut för lärare i grundskola och gymnasieskola) skapar mest troligt en otydlighet kring var i intervallet en lärare ska vara. Att enbart reglera lärares planeringstid (som förslaget ser ut för förskollärare och lärare i fritidshem) riskerar att skapa en otydlighet kring vad är planeringstid och vad är "övrig tid".

Om man ska införa någon form av reglering så är det tydligaste alternativet att införa ett maxtak för hur mycket undervisning (tid i barngrupp/elevgrupp) en lärare eller en förskollärare får ha. Men även ett maxtak kommer att innebära utmaningar och dilemman när det gäller att göra rättvisa tjänstefördelningar.

Reflektioner gällande reglering av lärares arbetstid:

- Dagens undervisning innebär sällan en lärare/en klass/ett ämne. Hur ska förslaget möta upp en mer flexibel organisation med exempelvis tvålärareskap och/eller mer dynamiska gruppindelningar och undervisningssituationer?
- Hur räknas undervisningstid i lägre årskurser i skolan (förskoleklass/ lågstadiet) där undervisningstid och andra elevrelaterade aktiviteter (exempelvis raster/förflyttningar/pedagogisk lunch) ligger nära vandra?
- Hur tar man hänsyn till vardagens dilemman med sjukdom/frånvaro och behov av vikarier? Hur säkerställer man lärares tid utanför barn/elevgrupp under perioder av hög sjukfrånvaro hos personal? Är det viktigare att lärare får ut sin planeringstid än att barn/elever får en trygg och kvalitativ undervisning?
- Hur hantera ej legitimerad personal i förskola och fritidshem som också har behov av planeringstid för att kunna genomföra undervisning? För att kunna genomföra en kvalitativ undervisning i förskola och fritidshem behöver all personal ha tid för planering, antingen egen planering eller i samverkan med legitimerad personal. Risken med en reglering av legitimerad personals planeringstid är att det kommer att innebära mindre tid för planering för ej legitimerad personal vilket skulle vara negativt för kvaliteten.
- En fast faktor för planering och uppföljning riskerar att bli orättvis utifrån att lärares arbetssituation ser väldigt olika ut (vilka ämnen, hur många ämnen, gruppstorlek, hur många grupper, ansvar för undervisningslokaler och material (ex slöjd, bild, idrott) behov av samverkan/samplanering med annan personal osv).

Minskade krav på undervisningsnära dokumentation

Åre kommun ser generellt positivt på att information och kommunikation kring barns och elevers utveckling ska ske mer på verksamhetens villkor. De minskade kraven kommer troligtvis att innebära mer tid och utrymme för att skapa en god dialog i de ärenden där skola och hem behöver ha en fördjupad samverkan för att gynna barnets/elevers utveckling. I kombination med en utveckling av användandet av digitala verktyg kan de flesta vårdnadshavares behov av information tillgodoses trots minskade krav på formella utvecklingssamtal. Sen är det upp till professionen att bedöma när det finns behov av tätare samtal eller ytterligare information, vilket är fallet redan idag. Reflektioner gällande minskade krav på undervisningsnära dokumentation:

- Positivt att formulering *fortlöpande informera och föra samtal* om barnets och elevers utveckling ändras till att elev och vårdnadshavare ska informeras *vid tillfällen som bestäms av förskolan, fritidshemmet eller skolan* samt att formulering *med utgångspunkt i föräldrarnas önskemål* tas bort.

- Det kan vara negativt för elev att den individuella utvecklingsplanen enbart ska ta upp kunskapsutveckling eftersom det kan vara andra delar i elevens utveckling som är viktiga att uppmärksamma för att gynna en positiv utveckling.

Reflektioner gällande minskad reglering av extra anpassningar:

- Grunden är undervisningens kvalitet. Hur ska man säkerställa att det bedrivs en kvalitativ undervisning där extra anpassningar är en naturlig del av undervisningen?
- Fördelen med att extra anpassningar tas bort från Skollagen är att många skickliga lärare hanterar extra anpassningar per automatik. Extra anpassningar är ofta dynamiska och kan förändras på kort sikt vilket innebär att regleringar skapar merarbete för lärare och verksamhet.
- Nackdel med att reglering av extra anpassningar tas bort är att minskad dokumentation kan göra det svårare att visa på vad som görs för elev. Hur säkerställer vi att de extra anpassningar som behövs faktiskt görs?

Lättnader i regelverket som styr arbetet mot kränkande behandling

Dokumentationskravet vid hantering av kränkande behandling är idag övermäktigt och tar väldigt mycket tid i anspråk vilket blir särskilt tydligt vid granskningar av exempelvis barn- och elevombudet. Därför ser Åre kommun generellt positivt på en minskad dokumentationsbörda eftersom det skulle innebära mer tid och utrymme för att arbeta med de ärenden som gör en tydlig skillnad för barns och elevers trygghet och mående. Åre kommun ser även positivt på ett en fortsatt utredning av barn- och elevombudets roll och möjligheten för barn- och elever att få skadestånd.

Reflektioner gällande att skyldighet att hantera ärenden ändras till *allvarliga* och *upprepad* kränkningar;

- Positivt att det blir tydligare vilka händelser som ska hanteras eftersom definitionen *kränkning* är så bred.
- Mer fokus på och mer tid att hantera de händelser som ger mest effekt för elevers trygghet och mående.
- Det kommer fortsatt vara en utmaning att definiera vad som är en *allvarlig* eller *upprepad* kränkning.

Reflektioner gällande att kravet på att hantera kränkningar ändras från händelser som har *samband med verksamheten* till händelser som sker *i verksamheten*:

- Bra att kravet på att följa upp händelser som sker utanför verksamheten minskar eftersom det är en svår (ibland omöjlig) och tidskrävande uppgift.
- Dilemmat är att det som sker utanför skolans väggar påverkar barn/elever och verksamhet oavsett om kravet finns att verksamheten ska hantera det eller inte.
- Vad blir effekten för barn och elever av minskade krav på att hantera det som exempelvis händer på nätet? Förslaget kan eventuellt försvaga skolans kompensatoriska roll.

Konsekvenser

Åre kommun har inte räknat på vilka konsekvenser förslaget skulle innebära men utgår från att en reglering av förskollärare och lärares arbetstid skulle innebära ett behov av att rekrytera ytterligare medarbetare. Förutom utmaningen att rekrytera innebär det också ökade kostnader. Utredningen föreslår att staten behöver bidra till finansieringen av de ökade kostnader som en reglering av arbetstiden för lärare i

grundskolan skulle innebära. Utredning föreslår också att ingen statlig finansiering behövs för övriga förslag i utredning. Det är svårt att läsa ut hur förslaget i sin helhet kommer att påverka en enskild kommuns ekonomiska förutsättningar. Men Åre kommun anser att det är av vikt att eventuell reglering av lärare och förskollärares arbetstid ska finansieras av statliga medel för att inte det ska innebära försämrade förutsättningar att bedriva en kvalitativ verksamhet.

Åre kommun har redan idag stora utmaningar gällande att rekrytera framförallt personal till förskolans verksamhet (både pedagogisk personal och övrig personal) men ser även att grundskolan skulle få problem att rekrytera om behovet av lärare skulle öka. Det innebär att en reglering av förskollärare och lärares arbetstid riskerar att minska andelen behöriga i verksamheten och göra så att mer undervisning kommer att bedrivas av obehörig personal.

Förslagen som ska leda till en minskad administrativ börda för lärare bör kunna verkställas inom befintlig verksamhet och förändringar borde direkt kunna påverka lärares arbetssituation till det bättre. Förslaget som innebär en reglering av lärares arbetstid är komplext att införa och det är oklart vilka effekter det kommer att få både gällande lärares arbetsmiljö och kvaliteten på undervisningen.

ÅRE KOMMUN

Barn- och utbildningsnämnden

Andreas Sihvonen
OrdförandeTony Sparman
Nämndsekreterare